

Region Sjælland

Sundhedsstrategisk Planlægning

Att. Thomas Osterland

Sundhedsstyrelsens rådgivning til Region Sjællands fødeplan 2023

14. april 2023

Region Sjælland har den 13. marts 2023 sendt udkast til en ny fødeplan i høring og anmodet om Sundhedsstyrelsens rådgivning hertil. I henhold til Sundhedslovens § 206 stk. 2 skal regionerne indhente rådgivning fra Sundhedsstyrelsen under udarbejdelse af sundhedsplaner, herunder også hospitals- og fødeplaner.

Sagsnr. 04-0200-32

Reference SYP

T 9351 8525

E sstsymp@sst.dk

Sundhedsstyrelsen tager i sin rådgivning udgangspunkt i sundhedsloven og de politiske målsætninger bag denne, Sundhedsstyrelsens specialeplan (2017), samt Sundhedsstyrelsens *Anbefalinger for organisering af fødetilbud*¹ og *Anbefalinger for Svangreomsorgen*².

Udgangspunktet for rådgivningen er blandt andet specialeplanlægningens generelle princip om, at 'øvelse gør mester', sundhedslovens § 2 omkring lighed i adgang til sundhedsydelser, høj kvalitet i behandling, sammenhæng mellem ydelser, valgfrihed og let adgang til information.

Tidligere rådgivning

Sundhedsstyrelsen har senest ydet rådgivning til Region Sjælland vedrørende fødeområdet i forbindelse med Region Sjællands sundhedsplan 2014-2017 og Region Sjællands opdaterede Sundhedsplan 2018-2021. Vi henviser til disse svar, som også kan findes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside³.

Bemærkninger og rådgivning

Generelle bemærkninger

Fødeplan for Region Sjælland - *sunde og kompetente familier* fremstår gennemarbejdet og dækkende for regionens forpligtelser overfor familierne før, under og efter fødslen. Fødeplanen indeholder en række positive og velunderbyggede

¹ Anbefalinger for organisering af fødetilbud. Sundhedsstyrelsen 2021. www.sst.dk/da/udgivelser/2021/Anbefalinger-for-organisering-af-foedetilbud

² Anbefalinger for Svangreomsorgen. Sundhedsstyrelsen 2021. www.sst.dk/da/udgivelser/2022/anbefalinger-for-svangreomsorgen. Bemærk at afsnit 6.7 om smear i graviditet blev rettet i 2022.

³ Sundhedsstyrelsens rådgivning til Region Sjællands sundhedsplaner. www.sst.dk/da/vi-den/Sundhedsvaesen/Sundhedsplaner/Raadgivning/Region-Sjaelland

anbefalinger, som dog kun er overordnet beskrevet og kan overvejes, hvorvidt de skal konkretiseret og udfoldes i forhold til implementeringen i den endelige fødeplan. Styrelsen vurderer dog på det foreliggende, at regionen umiddelbart overordnet set lever op til Sundhedsstyrelsens anbefalinger på området. Enkelte undtagelser beskrives længere nede.

Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at en række store udfordringer med flere fødsler, mere komplicerede forløb og udfordringer med bemanning på fødegangene adresseres. Fødeplanen fremstår som en faglig og planlægningsmæssig udviklingsplan med fokus på gode forløb for alle borgere i regionen. Sundhedsstyrelsen finder, at der er positive elementer i forhold til det tværsektorielle samarbejde og bifalder etableringen af det Fødselsfaglige samarbejdsforum. I det ligger der potentiale for i væsentligt omfang at bidrage til at styrke det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde i Region Sjælland. Sundhedsstyrelsen noterer sig desuden vigtige fokusområder indenfor kapacitet og robusthed, et stigende antal komplicerede fødsler og sammenhæng i hele forløbet.

Hjemmefødselsordning Sjælland og Roskilde Fødeklínik er ikke beskrevet detaljeret i fødeplanen udover, at disse ifølge kontrakten med Region Sjælland skal leve op til Sundhedsstyrelsens *Anbefalinger for svangreomsorgen*. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at de to ordninger betragtes som en del af regionens samlede fødselstilbud. Derfor burde de indgå på linje med fødeafdelingerne på regionens sygehuse og også burde have været beskrevet mere detaljeret i udkastet til fødeplanen, herunder i forhold til beredskab, samt samarbejde og aftaler med fødeafdelingerne. Styrelsen opfordrer regionen til at medtage dette i den endelige version af fødeplanen. I den sammenhæng er det væsentligt for Sundhedsstyrelsen, at Region Sjælland sikrer, at disse tilbud følger de regionale retningslinjer i forhold til registreringspraksis, visitation og overflytning, samt at det sikres, at klinikkerne har den nødvendige kvalitet. Derudover bør der foreligge et tæt og formaliseret samarbejde med alle relevante parter for at sikre sammenhængende forløb samt at sikre overflytning, når dette er påkrævet. Det skal endvidere bemærkes, at uanset type af fødested, er der tale om et behandlingssted, som er omfattet af Styrelsen for Patientsikkerheds risikobaserede tilsyn.

Vedr. kapitlet 'Organisering af fødetilbud'

Sundhedsstyrelsen noterer sig et rettidigt fokus på opbygning af kapacitet og kompetencer ift. en forventet stigning i antallet af fødsler. Det skal dog bemærkes, at mange faktorer kan påvirke regionens fødselstilvækst, hvorfor fremskrivningerne er forbundet med usikkerhed. Denne usikkerhed er stigende, jo længere man kigger ud i fremtiden.

Antallet af kvinder og familier med komplekse fysiske, psykiske og sociale udfordringer er stigende, hvilket stiller krav om ydelser igennem hele svangreforløbet og på tværs af sektorer. Udviklingen medfører et øget behov for ambulante ydelser i graviditeten og længere indlæggelsesforløb på sygehuset før, under og efter fødslen. Det udfordrer den samlede kapacitet i regionen. I den sammenhæng er det positivt, at der lægges op til en styrkelse af det tværfaglige samarbejde, differentiering af tilbuddene til de gravide samt fokus på sundhedskompetence for at sikre, at ressourcerne benyttes, hvor de gør størst gavn.

Vedr. kapitlet 'Høj faglig kvalitet'

I forbindelse med at sikre tilstrækkelige kapacitet og kompetence i tilbuddene noterer Sundhedsstyrelsen sig en satsning på brug af virtuelle faglige konferencer samt formaliserede og forpligtigende samarbejder på tværs af sygehusene. I den sammenhæng opfordres Region Sjælland til løbende erfaringsopsamling mhp at kunne dele erfaringer på tværs af regioner.

Sundhedsstyrelsen bemærker desuden at regionen søger at styrke kvalitet og patientoplevelser ved brug af relevante kvalitetsdata, herunder data fra Landsundersøgelse af Patientoplevelser. Derudover peger fødeplanen på muligheden for at få værdifuld viden via audits i et lærende og ikke-sanktionerende perspektiv.

Fødestederne i regionen er på nogle områder udfordret på robusthed og bæredygtighed. Det gør sig særligt gældende indenfor sonografi, føtalmedicin og neonatologi. Fødeplanen beskriver en række relevante anbefalinger, herunder et intensiveret samarbejde med relevante aktører for at finde løsninger på disse. Planen om at samle visse specialiserede funktioner for at sikre kvalitet og kapacitet synes fornuftig.

Det er positivt, at fødeplanen indeholder initiativer til at fastholde og videreudvikle faglige og forskningsbaserede miljøer på fødeområdet samt en ambition om, at flere faggrupper forsker. I den sammenhæng vil Sundhedsstyrelsen henlede opmærksomheden på Sundhedsstyrelsens forskningsstrategi for det primære sundhedsvæsen: *Forskning til styrkelse af indsatsen i det primære sundhedsvæsen*⁴, hvor det blandt andet beskrives, at kommuner og almen praksis bliver mere forskningsaktive. Regioner kunne i den sammenhæng medvirke til,

⁴ Forskning til styrkelse af indsatsen i det primære sundhedsvæsen - en national strategi. Sundhedsstyrelsen. 2022. www.sst.dk/da/udgivelser/2022/Forskning-til-styrkelse-af-indsatsen-i-det-primære-sundhedsvæsen

at udvikle og understøtte forsknings Samarbejder med kommuner og almen praksis mhp. forskning i hele forløbet, og ikke kun indsatserne på sygehuset.

Vedr. kapitlet 'Personaletrivsel'

Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at Region Sjælland har fokus på vigtigheden af attraktive arbejdspladser. Dette er understøttet af gode og visionære anbefalinger til rekruttering, fastholdelse og tilknytning, kompetenceudvikling, forskning, tværprofessionelt teamsamarbejde samt opfølgning på traumatiske hændelser. Sundhedsstyrelsen opfordrer til, at de forskellige mulige indsatser beskrevet under afsnittet *Attraktive arbejdspladser* på side 27 konkretiseres og implementeres, og at der opsamles erfaringer, da udfordringerne ikke er unikke for fødeområdet eller for Region Sjælland. I den sammenhæng henledes opmærksomhed på, at øvrige regioner har erfaring med implementering af nogle af disse initiativer, og at der kan være inspiration at hente heri.

Vedr. kapitlet 'Fødsel'

I dette kapitel præsenteres en række relevante anbefalinger til forbedringer fx ift. kendtheden i jordemoderrelationen og kontinuitet, tværfaglighed, igangsættelse mv.

Region Sjælland har organiseret sig med fødeafdelinger på fire sygehuse. I afsnittet *Det neonatale beredskab* på side 47 beskrives neonatologiske kompetencer på disse fire sygehuse. I Holbæk, Slagelse og Roskilde forefindes fælles akutmodtagelse med adgang til pædiatrisk og neonatologisk kompetence, herunder specialiseret niveau med en neonatal afdeling. I den endelige fødeplan kan det med fordel præciseres, hvilke neonatologiske kompetencer og kapacitet, der umiddelbart er tilstede på matriklen på Nykøbing F. Sygehus og hvilke der er på tilkald. Det er styrelsens anbefaling, at der på sygehuse med fødeafdeling er speciallæger i pædiatri med neonatologiske kompetencer på et niveau som kan håndtere raske børn fra gestationsalder 32+0 efter forventede ukomplerede fødsler. På hovedfunktionsniveau bør det være muligt at få assistance fra en speciallæge i pædiatri umiddelbart, dvs. tilstede inden for minutter.

Det beskrives at der i den nuværende organisering ikke altid kan sikres assistance fra neonatolog eller specialuddannet anæstesiolog. Dette følger ikke Sundhedsstyrelsens anbefalinger, og styrelsen finder det relevant, at der er planlagt med muligheden for overflytning til Rigshospitalet samt at den neonatale transportordning er beskrevet. Styrelsen anser det for væsentligt, at der arbejdes videre med styrkelse af kompetencer og kapacitet, så overflytning kan minimeres så meget som muligt.

Under afsnittet vedr. igangsættelse af fødsler på side 45 beskrives, at der findes faglige retningslinjer for igangsættelse af fødsler, der også beskriver på hvilket tidspunkt og for hvem igangsættelser anbefales. I den endelige fødeplan kan der med fordel mere konkret henvises til de retningslinjer, der anvendes, samt mere detaljeret beskrive, hvornår igangsættelser anbefales.

Vedrørende det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde

Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at fødeplanen har fokus på at styrke samarbejde, ensartethed og læring på tværs af regionens fødesteder gennem flere forskellige indsatser, herunder udvikling af fælles retningslinjer for de fire fødeafdelinger samt udvikling og implementering af en fælles regional forløbsapp for svangreomsorgen.

Den regionale forankring af perinatal audit med deltagelse af repræsentanter fra hvert af de fire fødesteder i den perinatale auditgruppe og ambitionen om i højere grad at inddrage almen praksis og den kommunale sundhedstjeneste er et positivt initiativ.

Fødeplanen beskriver genetablering af et tværfagligt og tværsektorielt samarbejdsforum mellem den kommunale sundhedstjeneste, praktiserende læger, psykiatrien og regionens fødetilbud, herunder fødetilbud uden for sygehus med fødeafdeling. Sundhedsstyrelsen bifalder dette fødselsfaglige samarbejdsforum som redskab til at styrke det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde i regionen.

Vedrørende et særligt fokus på sårbare gravide

Sundhedsstyrelsen finder det positivt, at regionen har et særligt fokus på sårbare gravide/familier og har planer om at udvikle og iværksætte særlige indsatser til målgrupper, der erfaringsmæssigt har brug for et særligt tilbud og ekstra støtte. Ligeledes i det tværsektorielle samarbejde er der et særligt fokus herpå bl.a. gennem tidlig involvering af sundhedsplejen, etablering af lokale fællesskaber mellem jordemødre og sundhedsplejersker samt et formaliseret samarbejde med psykiatrien.

Sundhedsstyrelsen skal i den forbindelse gøre opmærksom på to satspuljer om emnet, hvor regionen kan søge inspiration i evalueringerne: *Tidlig indsats for sårbare familier*⁵ og *Styrket indsats i svangreomsorgen*⁶, hvor

⁵ Tidlig indsats for sårbare familier. Evaluering 2021. Sundhedsstyrelsen.

www.sst.dk/da/puljer/Tidlig-indsats-for-saarbare-familier

⁶ Styrket indsats i svangreomsorgen for udsatte gravide. Evaluering 2017. Sundhedsstyrelsen. www.sst.dk/da/udgivelser/2017/Styrket-indsats-i-svangreomsorgen-for-udsatte-gravide

satspuljeprojektet med udvikling og evaluering af en særlig tilrettelagt forældreuddannelse til særligt udsatte gravide og deres partner.

Fødsels- og forældreforberedelse er en vigtig del af indsatsen i forhold til sårbare gravide og deres partner. Regionen har et ønske om at have fokus på forældre-barn tilknytning i forældreforberedelsen og angiver, at der tilrettelægges særlig fødselsforberedelse til sårbare gravide. Regionen kunne med fordel udbyde dette.

Det skal desuden bemærkes, at opsporing af fødselsdepression og risikofaktorer herfor både hos den gravide og hendes partner også er et relevant fokusområde.

I forhold til de digitale løsninger, som regionen beskriver, herunder virtuelle konsultationer, app-løsninger og hjemmemonitorering, anbefaler Sundhedsstyrelsen, at der ved sådanne løsninger er et særligt fokus på sårbare kommende forældre med særlige behov, således at eventuelle risikofaktorer eller mistriivsel ikke overses, og så der gives det rette tilbud og støtte.

Vedrørende regionens ammetilbud

Sundhedsstyrelsen hæfter sig positivt ved, at regionen har fokus på at understøtte et godt ammeforløb med udgangspunkt i den enkeltes situation og behov. At regionen vil løfte kvaliteten af ammerådgivningen ved at flere medarbejdere på regionens fødesteder tilbydes IBCLC-uddannelse samt at nyansatte får ammeundervisning som en del af deres introduktion, Desuden at man vil nedsætte en arbejdsgruppe, som skal beskrive rammerne for en bedst mulig ammestart. Ligeledes at regionen har fokus på tæt koordination og samarbejde mellem regionale jordemødre og kommunale sundhedsplejersker i tilrettelæggelse af fødsels-, amnings- og forældreforberedelse. Sundhedsstyrelsen finder det i forhold til rådgivningen væsentlig, at det beskrives, at rådgivningen gives i henhold til Sundhedsstyrelsens evidensbaserede ammeanbefalinger, der beskrives i Sundhedsstyrelsens håndbog *Amning – en håndbog for sundhedspersonale*. Denne opdateres jævnligt og er i indeværende år netop udgivet i opdateret version⁷.

Såfremt fødeplanen og implementeringen heraf medfører konkrete ændringer i organiseringen og placeringen af specialer eller specialfunktioner skal Sundhedsstyrelsen anmodes om rådgivning i relation hertil.

⁷ Amning - en håndbog for sundhedspersonale. Sundhedsstyrelsen 2023.
www.sst.dk/da/Udgivelser/2022/Amning---en-haandbog-for-sundhedspersonale

Sundhedsstyrelsen står til rådighed for uddybning og spørgsmål i forhold til rådgivningen, såfremt dette måtte ønskes.

Med venlig hilsen

Jes Braagaard

Sektionsleder
Enhed for Sygehusplanlægning